

Nuoren oikeusopas

RIKOS JA SEN VAIKUTUKSET

RIKOS JA SEN VAIKUTUKSET

Jokaisen on tärkeää tiedostaa oma vastuunsa ja niistä aiheutuvat velvollisuudet ja näin harkita tekemisistään aiheutuvia, jopa läpi elämän seuraavia vaikutuksia ja korvauksia etukäteen.

Rikosasian käsittelyn vaiheissa selvitetään, onko joku syyllistynyt rikokseen. Rikosprosessiin kuuluvat esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäynti ja rangaistuksen täytäntöönpano.

Rikos on teko tai laiminlyönti, josta on laissa säädetty rangaistus. Rangaistavuuden edellytys on, että tekijä on syyllistynyt rikokseen tahallaan tai tuottamuksellisesti ja että hän on ollut rikoksen tekohetkellä syyntakeinen, eikä käsillä ole ollut oikeuttamisperustetta (häätävarjelu tai pakkotila).

Rikoksen tahallisuus tarkoittaa, että rikoksentekijä on rikkonut lakia tietoisesti ja ymmärtänyt mitä seurauksia hänen teollaan on. Tuottamuksellisuudella tarkoitetaan sitä, että joku on huolimattomuuttaan syyllistynyt rikokseen. Rikoksentekijä on syyntakeinen, mikäli hän kykenee ymmärtämään tekonsa merkityksen ja sen seuraukset.

Poliisi tutkii asianomistajarikoksia vain, jos uhri eli asianomistaja vaatii tekijälle rangaistusta. Tällaisia ovat esimerkiksi näpistys tai lievä pahoinpitely, jos se kohdistuu aikuiseen, pois lukien lähisuhdeväkivalta.

Suurin osa rikoksista on virallisen syytteen alaisia. Se tarkoittaa rikoksia, jotka poliisi tutkii aina, vaikka uhri ei haluaisikaan tekijälle rangaistusta. Esimerkiksi törkeä varkaus, pahoinpitely ja seksuaalirikokset ovat virallisen syytteen alaisia rikoksia. Poliisi tutkii ne myös silloin, kun tekijänä on perheenjäsen.

Rikoksentekijää voidaan rangaista vain, jos hän on rikoksen tekohetkellä täyttänyt 15 vuotta.

Alaikäinen on korvausvelvollinen aiheut-

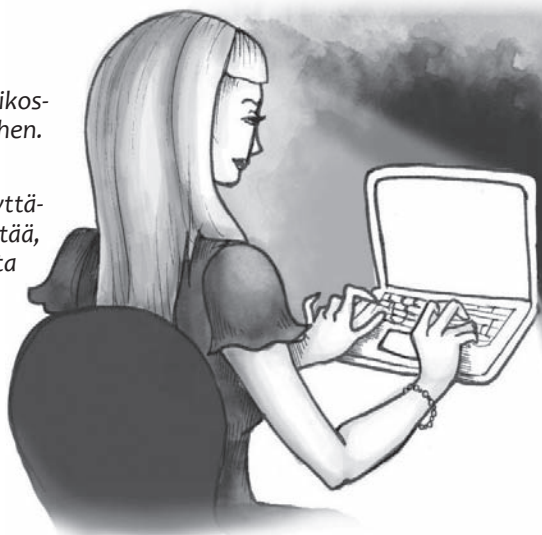
tamastaan vahingosta. Nuorena tehdyn rikoksen vahingonkorvauksia voi joutua maksamaan aikuisena. Korvausvelvollisuus ei riipu siitä, onko rikoksentekijä tuomittu rangaistukseen.

Rikoksen esitutkinnan suorittaa yleensä poliisi. Rikoksesta jää merkintä poliisiasian tietojärjestelmään määrääjäksi. Esitutkinnassa rikoksesta epäillystä alaikäisestä ilmoitetaan sosiaaliviranomaiselle, Rikosseuraamuslaitokselle ja syyttäjälle. Syyttäjä suorittaa syyteharkinnan ja tuomioistuin langettaa teosta rangaistuksen. Rikosseuraamuslaitos vastaa rikosprosessin aikana seuraamuksen arvioinnista ja tuomion täytäntöönpanosta.

Rikosasia voidaan myös sovittelalla. Sovittelu on puolueetonta, luottamuksellista, vapaaehtoista ja maksutonta.

RIKOSASIAN SELVITTELYN ETENEMINEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANO:

1. Rikoksen uhri tai joku muu henkilö tekee rikosilmoituksen poliisille.
2. Poliisi tutkii rikosta.
3. Sovittelutoimistossa voidaan sovittelalla rikos- ja riita-asiaa, jos osapuolet suostuvat siihen. Teon pitää olla tunnustettu.
4. Rikosasia siirtyy poliisilta syyttäjälle. Syyttäjä vie rikosasian käräjäoikeuteen tai päättää, ettei syytettä nosteta. Jos syyttäjä ei nosta syytettä, rikoksen uhri voi tehdä sen itse.
5. Rikosseuraamuslaitos (arviointikeskus/yhdyskuntaseuraamustoimisto) tekee syyttäjän pyynnöstä selvityksen ja laatii lausunnon rikoksesta epäillyn tuomitsemisen edellytyksistä oikeudelle.

6. Tuomioistuini käsittelee rikosasian oikeuden istunnossa. Tuomioistuini antaa asiasta tuomion.
7. Sekä uhri että syytetty voivat valittaa tuomiosta, jos he eivät ole siihen tyytyväisiä.
8. Jos tuomiosta valitetaan, käsittely jatkuu yleisessä tuomioistuimessa. Tuomioistuini päättää, hyväksyykö se valitukset.
9. Vankeusrangaistukset ja yhdyskuntaseuraamukset panee täytäntöön Rikosseuraamuslaitos. Sakkorangaistusten täytäntöönpanosta huolehtivat Oikeusrekisterikeskus ja ulosottoviranomainen.
10. Oikeusrekisterikeskus vastaa rikosrekisteristä ja tuomiotiedoista.

RIKOSILMOITUS ELI TUTKINTAPYYNTÖ

Jos olet joutunut rikoksen uhriksi, ilmoita asia poliisille. Myös muu henkilö voi tehdä ilmoituksen puolestasi (esim. huoltaja, edunvalvoja ja asianajaja), jos itse et voi sitä tehdä. Ilmoitus on tehtävä mahdollisimman pian, jotta poliisin on helpompi selvittää rikos. Ilmoituksen voi tehdä rikospaikalle saapuneelle poliisipartiolle, käymällä poliisiasemalla, puhelimitse tai sähköisesti. Tutkintapyyntö kirjataan poliisiasian tietojärjestelmään. Puhelu hätäkeskukseen ei ole rikosilmoitus.

Mikäli sinulle on aiheutunut vammoja, on syytä mennä lääkäriin. Lääkärinotodistusta tarvitaan rikosprosessin aikana.

**ANTEEKSI, MUTTA
TETOKONEENI ON
VARASTETTU!**

**KYLLÄ! KUINKA TEEN
ILMOITUKSEN?
VAADIN RANGAISTUSTA RIKOKSEN-
TEKIJÄLLE!**

**HALUATKO
TEHDÄ
RIKOSILMOI-
TUKSEN?**

Rikosta selvittäessään poliisi kysyy, vaatiiko uhri eli asianomistaja rikoksen-tekijälle rangaistusta. Lisäksi selvitetään asianomistajan mahdolliset vahingonkorvausvaatimukset. Jos asianomistaja tässä vaiheessa ilmoittaa, ettei vaadi rangaistusta tai myöhemmin peruu jo esittämänsä vaatimuksen, hän menettää oikeutensa syytteen nostamiseen myöhemmin.

ESITUTKINTA

Poliisi suorittaa esitutinnan, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty. Poliisi kutsuu rikoksen uhrin asianomistajana tarvittaessa kuulusteluun ja selvittää, onko asianomistajalla asiassa vaatimuksia. Kuulustelussa ja myöhemmin oikeudenkäynnissä asianomistajan pitää kertoa kaikki asiaan liittyvä ja puhua ehdottomasti totta.

Esitutkinnassa henkilöä kuulustellaan rikoksesta epäiltynä, kun on syytä epäillä henkilön syyllistyneen tekoon, eli kun on tiedossa jokin seikka, joka puhuu syyllisyyden puolesta. Poliisi on velvollinen ilmoittamaan epäillylle ennen kuulustelua, mistä teosta häntä epäillään.

NÄIN TEET RIKOSILMOITUKSEN:

- Jos olet joutunut rikoksen uhriksi, ilmoita asia poliisille.
- Ilmoitus on tehtävä nopeasti, jotta poliisin on helpompi selvittää rikos.
- Ilmoituksen voi tehdä rikospaikalle saapuneelle poliisipartiolle, käymällä poliisiasemalla, puhelimitse tai sähköisesti.
- Puhelu hätäkeskukseen ei ole rikosilmoitus.

Mikäli rikoksesta epäillään alle 18-vuotiaista, ilmoittaa poliisi asiasta nuoren huoltajille ja sosiaaliviranomaisille.

Huoltajilla on oikeus olla mukana alaikäisen kuulustelussa ja kuulemisessa. Sosiaaliviranomaisen tulee varata mahdollisuus olla edustettuna alle 18-vuotiaan poliisikuulustelussa, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Kuulusteleva poliisi tai esitutkinnassa mukana oleva sosiaalityöntekijä antaa lisätietoja rikosprosessin etenemiseen liittyvissä kysymyksissä.

Esitutinnan valmistuttua poliisi lähettää esitutkintapöytäkirjan syyttäjälle. Poliisi voi lähettää jutun sovitteluun, mikäli asianosaiset ovat kuulusteluissa ilmaisseet sovitteluhalukkuutensa.

Uhrilla ja teosta epäillyllä on oikeus saada esitutkintapöytäkirjasta oma maksuton kopio. Jos asianomistaja ei halua yhteystietojensa joutuvan epäillyn tietoon, hän voi kieltää niiden merkitsemisen pöytäkirjaan. Lievissä tapauksissa poliisi voi asianomistajan suostumuksella antaa epäillylle sakon, jonka syyttäjä vahvistaa.

Poliisin käyttämistä pakkokeinoista on säädetty pakkokeinoilaisa. Poliisi voi esitutkintalain mukaan käyttää henkilön vapauteen kohdistuvia pakkokeinoja. Näitä ovat kiinniottaminen, pidättäminen, matkustuskielto ja vangitseminen.

SYYTEHARKINTA

Syyteharkinnassa syyttäjä päättää, nostetaanko syyte. Syytteen nostaminen tarkoittaa sitä, että rikosasia viedään tuomioistuimen käsittelyyn, yleensä käräjäoikeuteen. Syyttäjä voi myös ohjata tapauksen vielä sovitteluun.

Syyttäjä voi myös päättää, että syytettyä ei nosteta, jos rikos on vähäinen tai siitä ei ole näyttöä. Syyttäjä voi olla nostamatta syytteen myös silloin, jos rikosentekijä ja uhri ovat tehneet sovinnon. Syyttämättäjättämispäätös ei vapauta epäiltyä vahingonkorvausvelvollisuudesta. Jos uhri on esittänyt kinnassa ilmoittanut vaativansa rangaistusta, hän voi nostaa syytteen itse, vaikka syyttäjä ei nostaisikaan syytettyä.

SEURAAMUKSEN ARVIOINTI

Poliisin on ilmoitettava 15–20-vuotiaan nuoren rikoksesta syyttäjälle ja Rikosseuraamuslaitokselle sekä 15–17-vuotiaan nuoren tekemistä rikoksista sosiaaliviranomaiselle. Syyttäjä pyytää Rikosseuraamuslaitosta laatimaan henkilöstä seuraamusselvityksen, nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman ja/tai yhdyskuntapalvelun soveltuvuusselvityksen.

Selvityksessä Rikosseuraamuslaitos arvioi, miten seuraamusvalinnalla ja seuraamuksen täytäntöönpanolla voidaan edistää nuoren rikoksesta epäillyn sosiaalista selviytymistä ja estää hänen syyllistymistään rikoksiin.

Seuraamusselvityksessä selvitetään nuoren elämäntilannetta ja otetaan kantaa ehdolliseen rangaistukseen liitettävään valvontaan. Siinä arvioidaan eri seuraamusvaihtoehtojen vaikutusta nuoren tilanteeseen. Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisen yhteydessä kartoitetaan nuoren sosiaalista tilannetta ja rikokseen syyllistymiseen vaikuttaneita syitä sekä arvioidaan rikokseen syyllistymisen riskiä ja edellytyksiä tukea nuorta elämään rikoksetonta elämää.

Rikosseuraamuslaitos laatii seuraamusselvityksen (15–20 v.) ja/tai nuorisorangaistuksen toimeenpano-

NUOREN RIKOKSESTA EPÄILLYN TILANTEEN SELVITTÄMINEN:

– Poliisi ilmoittaa 15–20-vuotiaan nuoren rikoksesta syyttäjälle ja Rikosseuraamuslaitokselle sekä 15–17-vuotiaan nuoren tekemistä rikoksista sosiaaliviranomaiselle.

– Syyttäjä pyytää Rikosseuraamuslaitosta laatimaan henkilöstä seuraamusselvityksen (15–20 v.), nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman (15–17 v.) tai yhdyskuntapalvelun soveltuvuusselvityksen.

– Rikosseuraamuslaitos laatii lausunnon 30 päivän kuluessa oikeudelle. Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisen tarkoituksena on kartoittaa nuoren sosiaalista tilannetta ja rikokseen syyllistymiseen vaikuttaneita syitä sekä arvioida rikokseen syyllistymisen riskiä ja edellytyksiä tukea nuorta.

– Lausunnossa arvioidaan, miten seuraamusvalinnalla ja seuraamuksen täytäntöönpanolla voidaan edistää nuoren rikoksesta epäillyn sosiaalista selviytymistä ja estää hänen syyllistymistään uusiin rikoksiin.

suunnitelman (15–17 v.) oikeudelle verkostotyönä. Työskentely tapahtuu pääasiallisesti yhteistyössä nuoren, hänen huoltajansa ja sosiaaliviranomaisen kanssa. Seuraamuksen arvioinnin perustana ovat yhteisessä tapaamisessa, nuoren haastattelussa, huoltajan kuulemisessa ja eri viranomaisilta saadut tiedot.

Rikosseuraamuslaitos antaa lausunnon oikeudelle syytetyn edellytyksistä suorittaa yhdyskuntapalvelurangaistus. Jos tuomioistuin katsoo, ettei syytetyllä ole edellytyksiä palvelun suorittamiseen, ei yhdyskuntapalvelua tuomita.

Soveltuvuusselvityksessä arvioidaan syytetyn mahdollisuuksia suoriutua palvelusta. Rikosseuraamuslaitos arvioi

henkilön soveltuvuuden yhdyskuntapalveluun ennen tuomion antamista. Aiemmat yhdyskuntapalvelurangaistukset tai ehdottomat vankeusrangaistukset saattavat vaikuttaa siihen, ettei yhdyskuntapalveluun tuomita.

Selvitystä varten rikoksesta epäilty kutsutaan haastatteluun. Lisäksi hankitaan selvityksen kannalta tarpeellisia tietoja eri viranomaisilta. Selvityksessä kartoitetaan syytetyn elämäntilanne sekä motivaatio yhdyskuntapalvelun suorittamiseen. Tarvittaessa voidaan palvelun onnistumiseksi suunnitella tukipalveluja.

Valvontarangaistuksen osalta Rikosseuraamuslaitos valmistelee selvityksen ja toimeenpanosuunnitelman tuomioistuimelle.

SOVITTELU –WWW.SOVITTELU.FI

Sovittelun tarkoituksena on tarjota rikoksen tai riidan osapuolille mahdollisuus toistensa kohtaamiseen ja rikoksesta tai riidasta aiheutuneiden fyysisten, psyykkisten tai aineellisten vahinkojen korvaamiseen. Sovittelu on puolueetonta, luottamuksellista, vapaaehtoista ja maksutonta.

MITÄ RIKOKSIA VOI SOVITELLA?

Sovittelussa voidaan käsitellä muun muassa pahoinpitelyjä, vahingontekoja ja omaisuusrikoksia. Useimmin jutut ohjautuvat sovitteluun suoraan poliisilta tai syyttäjältä, mutta myös asianosaiset voivat itse tehdä aloitteen sovittelusta ottamalla yhteyttä sovittelutoimistoon. Lähisuhdeväkivallan sovittelusta voi tehdä aloitteen vain syyttäjä tai poliisi.

Aloitelomake löytyy sovittelun nettisivuilta: www.sovittelu.fi. Poliisi kysyy kuulusteluissa halukkuutta sovitteluun. Sovittelualoitteen voi tehdä myös alaikäisen huoltaja.

SOVITTELUUN OSALLISTUMINEN ON VAPAAEHTOISTA

Sovitteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja suostumuksen voi peruuttaa, missä vaiheessa prosessia tahansa. Sovittelu edellyttää kaikkien osapuolten suostumusta. Alaikäisten osalta tarvitaan huoltajilta suostumus. Sovitteluneuvottelussa ei ole pakko päästä sovintoon, jos sovintoon ei päästä, rikosasian käsittely palautuu oikeusviranomaisille.

MITÄ HYÖTYÄ SOVITTELUSTA ON?

Sovittelussa osapuolet voivat kohdata toisensa turvallisesti ja vaikuttaa itse asiansa lopputulokseen. Tavoitteena on saada molempia osapuolia tyydyttävä sopimus vahingonkorvauksesta ja/tai muista sovittavista asioista. Aikaansaa-dulla sovinnolla voi olla vaikutusta tuomioistuinkäsittelyyn.

SOVITTELUN KULKU

Sovittelijoina toimivat koulutetut vapaaehtoissovittelijat, jotka kutsuvat sovittelun koolle. Mukaan kutsutaan myös huoltajat. Jos osapuolet pääsevät sovintoon asiassa, laaditaan osapuolten välillä kirjallinen sopimus. Sovittelijat auttavat sopimuksen laatimisessa. Sovittelun tuloksena syntyneissä sopimuksissa noudatetaan yleisesti vahinkojen korvaamisen oikeuskäytäntöä ja oikeudellisia kohtuullisuuden periaatteita. Sopimus lähetetään tiedoksi poliisille tai syyttäjälle.

Sovittelussa tehdyt sopimukset ovat sopimusoikeudellisesti päteviä ja niille voidaan hakea käräjäoikeudelta vahvistus, jolloin niistä tulee ulosottokelpoisia.

ASIANOMISTAJARIKOKSEN SOVITTELU

Asianomistajarikoksissa asian käsittely päättyy sovitteluun, mikäli asianosaiset pääsevät sopimukseen ja asianomistaja luopuu rangaistusvaatimuksesta. Syyte nostetaan vain, jos tärkeä yleinen etu niin vaatii.

VIRALLISEN SYYTTEEN ALAISEN RIKOKSEN SOVITTELU

Virallisen syytteen alaisissa rikoksissa syytteen nostamisesta päättää aina syyttäjä. Sovittelussa saavutettu sovinto voidaan huomioida syyteharkinnassa tai rangaistusta tuomittaessa.

SOVITTELUSSA KÄSITELTÄVÄT VAHINGONKORVAUKSET

Sovittelussa voidaan sopia rikosasiaan liittyvistä vahingonkorvauksista, kuten kipu ja särky, sairaanhoitokustannukset, rikkoutuneet vaatteet tai ansionmenetys. Yleisin korvausmuoto sovittelussa on rahakorvaus. Myös työkorvauksesta on mahdollista sopia silloin, jos aiheutuneen vahingon voi korjata tai vahinkoa kärsineellä on tarjota muuta työtä rahakorvauksen sijaan. Myös anteeksipyyntö, omaisuuden palautus, käyttäytymislupaus tai muunlainen hyvitystapa voidaan kirjata osapuolten väliseen sopimukseen.

Vahingonkorvauksista sopiminen kuuluu yleisen sopimusvapauden piiriin, mutta sovittavan korvauksen tulee olla kohtuullinen kummallekin osapuolelle. Jos osapuolet suostuvat, voidaan korvaus suorittaa useammassa maksuerässä. Vahingonkorvauksista sovittaessa kannattaa muistaa, että rikoksesta ei saa hyötyä taloudellisesti kumpikaan osapuoli.

Jos vahingonaiheuttajia on useita, he ovat kaikki yhteisvastuussa korvauksista, mikä tarkoittaa sitä, että asianomistaja voi vaatia koko korvaussummaa keneltä tahansa osalliselta.

KORVAUKSEN SUURUUS

Kivun ja säryn sekä muun tilapäisen haitan perusteella suoritettava korvaus määritellään muun muassa vamman laadun, vaikeusasteen, sen edellyttämän hoidon laadun ja toipumisen kestojen mukaan.

Vahingonkorvausten suuruudet vaihtelevat. Kivun ja säryn ja muun tilapäisen haitan korvaukset ovat harkinnanvaraisia tapauskohtaisesti. Tarkempaa tietoa henkilövahinkoasioihin liittyvistä vahingonkorvauksista löytyy oikeusministeriön [www-sivuilta: www.om.fi](http://www.om.fi) (henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksia).

VAKUUTUSYHTIÖIDEN TAKAISINPERINTÄOIKEUS

Jos rikos on kohdistunut vakuutettuun omaisuuteen, esimerkiksi autoon, on vakuutusyhtiöllä laillinen oikeus periä vahinkoa kärsineelle maksamansa korvaus vahingonaiheuttajalta. Tällöin vahingon aiheuttaja maksaa vakuutuksen omavastuuosuuden vahinkoa kärsineelle ja varsinaiset vahingot vakuutusyhtiölle. Sovittelutoimisto voi auttaa korvauksen sovittelussa vakuutusyhtiön kanssa.

Kelalla on samanlainen takaisinperintäoikeus, kun kyseessä on esimerkiksi pahoinpitely, jonka seurauksena uhrille on maksettu sairauspäivärahaa.

OIKEUSAPU

Oikeusapu tarkoittaa sitä, että kansalainen voi saada itselleen oikeudellisen asian hoitamista varten avustajan kokonaan tai osittain valtion varoilla. Oikeusapu kattaa kaikki oikeudelliset asiat. Lainoppinut avustaja on usein tarpeen oikeudenkäynneissä ja jo rikoksen esitutkinnassa sekä myös sovintoneuvotteluissa ja erilaisten asiakirjojen laadinnassa. Jokainen yksittäinen tapaus on hyvä käydä lävitse ennakkoon avustajan kanssa, jotta kaikki asiaan vaikuttavat seikat tulevat huomioiduiksi.

Rikosoikeudenkäynnissä turvataan vastaajalle tietyissä tilanteissa hänen taloudellisesta asemastaan riippumatta puolustaja valtion varoin. Vakavien väkivaltarikosten ja seksuaalirikosten uhri voi tuloistaan riippumatta saada valtion varoin kustantettavan oikeudenkäyntiavustajan.

Oikeusapua tarjoavat oikeudenkäyntiasioissa julkiset oikeusavustajat, asianajajat ja muut lakimiehet ja muissa asioissa julkiset oikeusavustajat. Julkiset oikeusavustajat työskentelevät valtion oikeusaputoimistoissa.

OIKEUDENKÄYNTI RIKOSASIASSA

Oikeudessa tuomioistuin päättää, onko syytetty syyllinen rikokseen vai ei. Lähtökohtana on, että henkilö on syytön, kunnes hänet on tuomioistuimessa todettu syylliseksi. Jos henkilö todetaan käräjäoikeudessa syylliseksi, määrätään hänelle seuraamuksena tuomio. Tuomioista on mahdollista valittaa ylempiin oikeusasteisiin.

Haaste muodostaa perustan, jonka pohjalta syytetty voi valmistella puolustuksensa. Epäilty saa haastehakemuksen tiedokseen haastemiehen kautta.

Vastaaja voidaan kutsua istuntoon joko henkilökohtaisesti tai ratkaisun uhall. Asia voidaan ratkaista, vaikka vastaaja jäisikin tulematta paikalle. Jos vastaaja kutsutaan istuntoon henkilökohtaisesti sakon uhall, on paikalle mentävä välttääkseen sakon.

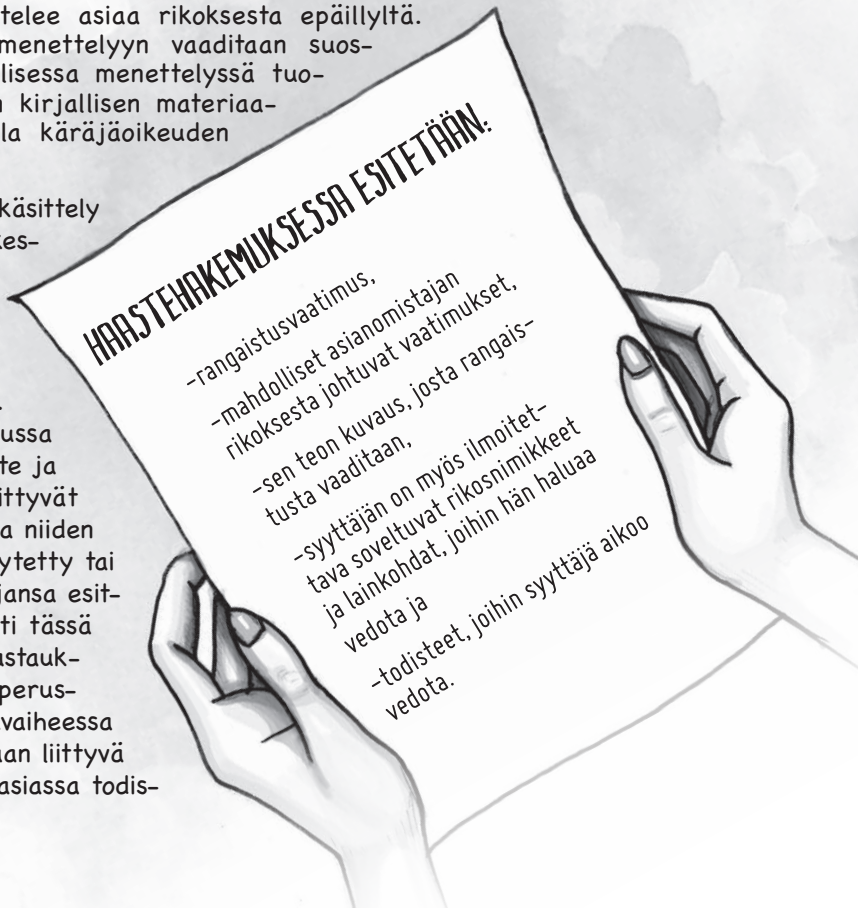
Tavallisimmin rikosasia käsitellään suullisena. Kirjallinen menettely on vaihtoehto rikosasian suulliselle pääkäsittelylle. Kirjallisessa menettelyssä pääkäsittelyä ei järjestetä, jos syytetty on tunnustanut teon. Kun syytetty on suostunut asian käsittelyyn kirjallisessa menettelyssä, hän on luopunut oikeudestaan asian suulliseen kuulemiseen.

Poliisi tiedustelee asiaa rikoksesta epäillyltä.

Kirjalliseen menettelyyn vaaditaan suostumus. Kirjallisessa menettelyssä tuomio annetaan kirjallisen materiaalin perusteella käräjäoikeuden kansliassa.

Suullinen pääkäsittely koostuu alkukeskustelusta, todisteiden esittämisestä ja loppukeskustelusta.

Alkukeskustelussa esitetään syyte ja muut siihen liittyvät vaatimukset ja niiden perusteet. Syytetty tai hänen avustajansa esittää vastaavasti tässä yhteydessä vastauksensa ja sen perusteet. Todisteluvaiheessa esitetään asiaan liittyvä näyttö. Rikosasiassa todis-

tamistaakka, velvollisuus esittää langettavaan tuomioon riittävä näyttö on syyttäjällä.

Loppukeskustelussa asianosaiset esittävät käsityksensä asiasta esitetyn oikeudenkäyntimateriaalin perusteella. Loppukeskustelun jälkeen puheenjohtaja pyytää asianosaisia poistumaan odotustilaan. Oikeuden jäsenten harjoitessa tuomiotaan, salissa ei saa olla sen kokoonpanoon kuulumattomia henkilöitä.

Tuomioistuin muodostaa ratkaisunsa salaisessa päätösneuvottelussa. Rikosasia voidaan käsitellä yhden tuomarin kokoonpanossa, lautamieskokoonpanossa tai kolmen tuomarin kokoonpanossa.

Harkinnan päätteeksi asianosaiset kutsutaan takaisin saliin, ja puheen-

johtaja lukee tuomion. Käräjäoikeus voi julistaa tuomion heti istunnon jälkeen tai se voi ilmoittaa, milloin tuomio annetaan. Päätöksenteon jälkeen tuomio julistetaan suullisesti tai laajemmissa asioissa annetaan kansliatuomio kahden viikon kuluessa pääkäsittelystä. Tuomiosta käy ilmi, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu ja oikeuden kanta esitettyyn näyttöön.

Voit valittaa käräjäoikeuden tuomiosta hovioikeuteen, jos olet tyytymätön tuomioon. Sinulla on tuomion jälkeen viikko aikaa ilmoittaa, että olet tyytymätön tuomioon. Sinulla on 30 päivää aikaa tuomiosta laatia valituskirjelmä käräjäoikeudelle. Vähäisissä rikosasioissa valittaminen vaatii hovioikeuden myöntämän jatkokäsittelyluvan.

RANGAISTUKSET JA TÄYTÄNTÖÖNPANO

Rangaistusmuotoja ovat ankaruuden mukaan rikesakko, päiväsakko, nuorisorangaistus, ehdollinen vankeus ja ehdoton vankeus. Rangaistuksen lisäksi tuomitulle voidaan määrätä vahingonkorvauksia ja joissakin rikostyypeissä oheisseurauksena esimerkiksi ajokielto.

Seuraamuksen täytäntöönpanon lähtökohtana on lainvoimainen käräjäoikeuden tuomio, johon on tyydytty, tai hovioikeuden antama ratkaisu, muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen ei vaikuta täytäntöönpanon alkamiseen.

Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on rangaistusten täytäntöönpano ja tutkintavankeuden toimeenpano. Seuraamusten täytäntöönpanon tavoitteena on työskentelyn avulla lisätä

tuomitujen valmiuksia rikoksettoomaan elämäntapaan.

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpano tapahtuu suljetussa vankilassa tai avolaitoksessa. Yhdyskuntaseuraamukset pannaan täytäntöön tuomitun normaalissa elämänpiirissä. Tuomitun vapautta rajoittavat hänelle asetetut seuraamuksen ehdot ja rajoitteet. Rikosseuraamuslaitoksen arviointikeskukset ja yhdyskuntaseuraamus-toimistot vastaavat seuraamuksiin liittyvästä arvioinnista ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta.

Yleisin yhdyskuntaseuraamus on yhdyskuntapalvelu. Nuorille, alle 21-vuotiaille, tarkoitettuja yhdyskuntaseuraamuksia ovat nuorisorangaistus ja ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta sekä ehdonalaises-

RANGAISTUSLAJEJA OVAT:

- rikesakko (ei ole muunnettavissa vankeudeksi),
- sakko (päiväsakko tai uhkasakko, joka on muunnettavissa vankeudeksi, ei kuitenkaan poliisin määräämä sakko),
- nuorisorangaistus,
- ehdollinen vankeus (voi tulla uudesta rikoksesta täytäntöön pantavaksi tai oheisseuraamuksia ehdolliseen vankeuteen: nuorille valvonta, yhdyskuntapalvelu ja sakko),
- yhdyskuntapalvelu (alle 8 kuukauden vankeuden asemasta, joka on muunnettavissa ehdottomaksi vankeudeksi),
- valvontarangaistus on rikoksenteikijälle määrättävä rangaistusmuoto, jossa rikollinen ei joudu vankilaan, vaan hänen liikkumistaan valvotaan sähköisellä paikannuksella tai muulla tavoin ja
- ehdoton vankeus (määräaikainen tai elinkautinen).

ti vankilasta vapautuneiden valvonta. Seuraamuksen suorittajalla on päih-teettömyysvelvoite, minkä toteami-

seksi tarvittaessa puhalluttaminen, virtsa- ja sylkitestit sekä verinäyte ovat mahdollisia.

SAKKO

Rikesakko on euromäärältään kiinteä. Se on sakkoa lievempi varallisuusrangaistus. Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi yleisen syytteen alaisesta rikkomuksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Rikesakon voi määrätä poliisi tai erävalvoja, rajavartio- tai tullimies. Yleisin rikesakko määrätään liikenne rikkomuksesta tai pienestä ylinopeudesta sekä järjestyslain rikkomisesta.

Tuomioistuimien voi tuomita ehdollisen vankeuden ohessa sakkoa, jonka siihen tuomittu henkilö joutuu maksamaan saamansa ehdollisen vapausrangaistuksen lisäksi. Sakko tuomitaan, kun ehdollista rangaistusta pidetään liian lievanä rangaistuksena rikoksesta.

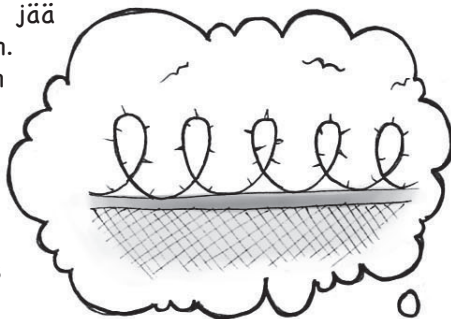
Sakko on rahallinen rangaistus rikoksesta. Sakko tuomitaan päiväsakkoina. Mitä moitittavammasta teosta on kysymys, sitä suurempi on päiväsakkojen lukumäärä. Yhden päiväsakon rahamäärään vaikuttavat tuomitun tulot ja varallisuus. Pienin päiväsakko on 6 euroa. Yhden päiväsakon rahamäärä lasketaan rikos-enteikijän nettotuloista (palkka, josta on vähennetty verot).

Sakkorangaistuksen panee täytäntöön oikeusrekisterikeskus. Sakon saaneella on tilaisuus maksaa sakonsa poliisilta saadulla tilisiirtolomakkeella. Toinen mahdollisuus maksaa ilman muita seuraamuksia on maksaa sakko oikeusrekisterikeskuksen lähettämällä maksukehotuksella. 30 päivän kuluessa maksukehotuksesta tehdään ulosottohakemus.

Mikäli sakkoa ei makseta määräaikaan mennessä, se menee ulosottoon. Mikäli tuomittu todetaan ulosotossa varattomaksi tai sakkoa ei muutoin saada perityksi, hänelle määrätään muuntorangaistuksena vankeutta. Vankeutta määrätään yksi päivä kolmea maksamatonta päiväsakkoa kohti.

Poliisiviranomaisten langettamia sakkoja ja rikesakkoja ei enää muunneta. Uhkasakko ja muut oikeusistuimien määräämät voidaan muuntaa vankeudeksi.

Sakkorangaistuksesta ei jää merkintää rikosrekisteriin. Sen sijaan se merkitään sakkorekisteriin ja poliisiasian tietojärjestelmään, joista se tulee seuraavien viiden vuoden ajan esille. Liikenesakot merkitään myös ajokorttirekisteriin.

NUORISORANGAISTUS

Nuorisorangaistukseen voidaan tuomita 15-17-vuotiaana rikokseen syyllistynyt nuori, jos sakko katsotaan riittämättömäksi ja ehdoton vankeus liian ankaraksi rangaistukseksi. Nuorisorangaistuksella voidaan edistää nuoren sosiaalista selviytymistä ja ehkäistä hänen syyllistymistään uusiin rikoksiin. Nuorisorangaistuksen toimeenpanee Rikosseuraamuslaitos.

Päätöksen nuorisorangaistukseen tuomitsemisesta tekee tuomioistuin. Se voi tuomita nuorisorangaistuksen sijasta myös muun rangaistuksen. Tuomioistuin voi tuomita nuorisorangaistusta neljästä kuukaudesta yhteen vuoteen. Nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluvia tilaisuuksia, joihin tuomittu on velvollinen osallistumaan, saa viikoittain olla enintään 8 tuntia.

Nuorisorangaistus koostuu valvonnasta, sosiaalista toimintakykyä edistävistä tehtävistä ja ohjelmista sekä työelämään että työhön perehtymisestä. Nuorisorangaistuksen yhteydessä käsitellään suunnitelman mukaisesti erilaisia teemoja keskusteluiden, tehtävien ja harjoitusten avulla. Työskentely tukee valvottavaa hänen omissa muutospyrkimyksissään. Rangaistukseen voi sisältyä yhteistyötä sekä valvottavan läheisten että eri viranomaisten kanssa.

VANKEUS

TUTKINTAVANKEUS

Tutkintavankeus ei ole rangaistus, vaan esitutinnan ja oikeudenkäynnin aikana toteutettava pakkokeino. Kun henkilöä epäillään vakavasta rikoksesta ja poliisi haluaa pitää epäillyn kiinni yli neljä päivää, epäilty pitää vangita käräjäoikeuden päätöksellä. Tämä tehdään poliisitutinnan turvaamiseksi tai siksi, että epäilty ei pääsisi pakenemaan. Tutkintavankeuden toimeenpanosta vastaa Rikosseuraamuslaitos ja poliisi.

VANKEUSRANGAISTUS

Vankeus on rikoksesta tuomitulle määrätty vapausrangaistus. Vankeus tuomitaan joko ehdollisena tai ehdottomana. Näistä rikoksentehtäjä joutuu vankilaan vain ehdottoman vankeuden tapauksessa. Vankeusrangaistus on joko määräaikainen tai elinkautinen. Määräajaksi tuomittu vankeusrangaistus voi olla vähintään 14 päivää ja enintään 12 vuotta. Yhteistä rangaistusta määrättäessä enimmäisaika on 15 vuotta. Rangaistuksia täytäntöönpannassa vankeusrangaistusten yhteenlaskettu aika ei saa olla pitempi kuin 20 vuotta.

Vankeusrangaistuksen loppuvaiheeseen ajoittuva valvottu koevapaus on yhdyskuntaseuraamuksen luonteinen, koska se toimeenpannaan vankilan ulkopuolella. Koevapauden valvonnasta vastaa Rikosseuraamuslaitos.

Valvotun koevapauden aikana on mahdollista harjoitella rikoksetonta ja päihteetöntä elämää vankilan ulkopuolella, vankilan valvonnan alaisena. Koevapaus voidaan peruuttaa henkilön rikkoessa koevapauden ehtoja.

EHDOLLINEN VANKEUS

Enintään kahden vuoden pituinen vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi. Sen ohessa voidaan tuomita sakkoo tai, jos ehdollinen vankeus on vuotta pidempi, 20–90 tuntia yhdyskuntapalvelua. Rikoksen alle 21-vuotiaana tehnyt voidaan tuomita ehdollisen vankeuden tehosteeksi valvontaan. Valvonnan järjestämisestä vastaa Rikosseuraamuslaitos.

Ehdollisen vankeuden täytäntöönpano lykkäytyy koeajaksi, joka on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Jos tuomittu koeaikana tekee uuden rikoksen, josta olisi tuomittava ehdotonta vankeutta, voi tuomioistuin määrätä ehdollisen rangaistuksen pantavaksi täytäntöön.

EHDOLLISESTI RANGAISTUN NUOREN VALVONTA

Nuorella rikoksentekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka tehdessään rangaistavan teon on ollut 15–20-vuotias. Tämänikäisistä rikokseen syyllistyneistä laaditaan seuraamusselvitys oikeudelle, jollei rikoksesta ilmeisesti seuraa sakkorangaistus. Ehdoton vankeusrangaistus tuomitaan alle 18-vuotiaalle vain painavista syistä.

Rikoksen alle 21-vuotiaana tehnyt voidaan tuomita ehdollisen vankeuden tehosteeksi valvontaan. Valvontaan määrätään, jos sen katsotaan edistävän tekijän sosiaalista selviytymistä ja ehkäisevän uusia rikoksia.

Valvonnan alkaessa arvioidaan riskejä, tarpeita ja voimavaroja, joita valvottavalla on sen hetkisessä elämäntilanteessaan. Arvioinnin pohjalta laaditaan valvontasuunnitelma, jossa määritellään valvonta-ajan tavoitteet ja keinot.

Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta-aika on vuosi ja kolme kuukautta (15 kk).

YHDYSKUNTAPALVELU

Yhdyskuntapalvelua voidaan tuomita, jos rikoksesta tuomitaan enintään 8 kuukauden vankeusrangaistus, syytetty suostuu yhdyskuntapalveluun, syytetyn oletetaan suoriutuvan pal-

kautta (15 kk). Perustellusta syystä valvoja voi esittää valvonnan lakauttamista jo aiemmin. Valvontatapaamisia sekä valvontaan kuuluvia tehtäviä ja ohjelmia saa kuukausittain olla enintään 12 tuntia, erityisesti syystä kuitenkin enintään 24 tuntia.

Valvontatapaamisissa käsitellään suunnitelman mukaisesti erilaisia teemoja keskusteluiden, tehtävien ja harjoitusten avulla. Valvonta tukee valvottavaa hänen omissa muutospyrkimyksissään. Valvontaan voi sisältyä yhteistyötä sekä valvottavan läheisten että eri viranomaisten kanssa.

Nuorella on velvoite osallistua valvontasuunnitelman mukaisiin toimiin. Laki mahdollistaa poliisin suorittaman noudon, jos tuomittu välttelee tapaamista. Velvollisuuksien rikkomisesta seuraa myös sanktioita suullisesta huomautuksesta aina valvonta-ajan pidentämismahdollisuuteen saakka.

Velusta. Vankeusrangaistuksen sijasta voidaan tuomita rangaistukseksi yhdyskuntapalvelua vähintään 20 ja enintään 200 tuntia. Yhdyskuntapalvelua voidaan määrätä myös yli

vuoden pituisen ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisrangaistuksena. Tällöin sen pituus on enintään 90 tuntia.

Yhdyskuntapalvelussa tuomittu tekee yleishyödyllistä työtä vapaa-aikanaan. Yhdyskuntapalvelurangaistuksen toimeenpanoa varten laaditaan palvelusuunnitelma, jonka Rikosseuraamuslaitos vahvistaa. Palvelupaikan määrää Rikosseuraamuslaitos.

Yhdyskuntapalvelu muodostuu valvonnan alaisena tehtävästä palkattoman työn tekemisestä ja ohjelmatoimintaan osallistumisesta. Työskentely tapahtuu aikataulun mukaisesti siten,

että työskentelyä on 3–4 tuntia kerrallaan. Palvelua on yleensä kaksi kertaa viikossa. Tukitoimenpiteitä voi olla enintään 30 tuntia.

Yhdyskuntapalvelu tapahtuu tavallisessa työyhteisössä, palvelupaikassa, joita ovat muun muassa kunnat, säätiöt, seurakunnat, voittoa tavoittelemattomat yhdistykset ja hoitolaitokset.

Palvelusuunnitelman rikkomisesta seuraa rangaistus. Yhdyskuntapalvelu voi muuttua palvelurikkomusten tai uuteen rikokseen syylistymisen myötä vankeudeksi.

VALVONTARANGAISTUS

Valvontarangaistus on rikoksentekeijälle määrättävä rangaistusmuoto, jossa rikollinen ei joudu vankilaan, vaan hänen liikkumistaan valvotaan sähköisellä paikannuksella tai muulla tavoin. Se voidaan tuomita enintään 6 kuukauden ehdottoman vankeuden sijasta.

Valvontarangaistukseen tuomitun on noudatettava hänelle määrättyä päiväohjelmaa ja liikkumisvapauden rajoituksia. Rangaistukseen voi sisältyä työtä, koulutusta, kuntoutusta tai toimintakykyä parantavaa toimintaa. Tuomittu on velvollinen pysyttelemään asunnossaan aina, kun hänellä ei ole ennalta määriteltä perustetta poistua asunnosta. Häneltä edelly-

tetään myös ehdotonta päihteettömyyttä, jota valvotaan testein.

Tuomittuun kiinnitetään tekninen valvontaväline ja Rikosseuraamuslaitoksen virkamies pitää yhteyttä tuomittuun ja hänelle määrättyyn toimintapaikkaan. Lisäksi tuomitun asuntoon tehdään ennalta ilmoittamatta tarkastuskäyntejä, joilla valvotaan tuomitun paikallaoloa ja päihteettömyyttä.

Jos tuomittu ei aloita valvontarangaistusta, rikkoo täytäntöönpanoon liittyviä velvollisuuksia, keskeyttää sen tai tekee rikoksen, josta seuraa sakkoo ankarampi rangaistus, tai rikkoo törkeästi velvollisuuksiaan, hänen asiansa siirretään tuomioistumen ratkaistavaksi.

EHDONALAINEN VAPAAUS

Ehdonalainen vapauttaminen tarkoittaa ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun vangin päästämistä suorittamaan loppuosa rangaistuksesta vapaudessa. Rangaistuksesta suoritetaan vankilassa määräosa ja

loppuosa vapaudessa joko valvonnassa tai ilman valvontaa.

Ehdonalaisesti vapautettava vanki määrätään valvontaan, jos vankeudesta suorittamatta jäävä osa on pi-

dempi kuin yksi vuosi, rikos on tehty kahtakymmentäyhtä vuotta nuorempana tai hän sitä itse pyytää.

Valvonnan järjestämisestä ja toteuttamisesta vastaa Rikosseuraamuslaitos. Valvojana toimii Rikosseuraamuslaitoksen virkamies yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Hänen avukseen voidaan määrätä apuvalvoja.

Valvonnan tavoitteena on ennaltaehkäistä uusintarikollisuutta lisäämällä vapautetun valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan. Tätä varten hänen kanssaan laaditaan yksilöllinen valvontasuunnitelma, jonka tavoitteena on sosiaalisen selviytymisen tukeminen.

Valvonta kestää koeajan, joka on pisimmillään kolme vuotta. Perustellusta syystä valvoja voi esittää valvonnan lakkauttamista jo aiemmin. Valvontatapaamisia sekä valvontaan kuuluvia tehtäviä ja ohjelmia saa kuukausittain olla enintään 12 tuntia.

VAHINGONKORVAUKSET

Tuomioistuin voi määrätä rikosentekijän maksamaan korvauksia vahingoista. Korvauksia maksetaan pääasiassa henkilövahingoista, esimerkiksi sairaanhoid-

tokuluista sekä kivusta ja särystä, pysyvistä haitasta ja henkisestä kärsimyksestä, ja esinevahingosta.

Tuomitun tulee ensisijaisesti ja oma-aloitteellisesti sopia asianomistajan kanssa tuomitujen korvausten maksamisesta. Asianomistaja voi antaa korvausten perimisen ulosottomiehen hoidettavaksi. Tällöin käräjäoikeuden kansliasta maksutta saatava jäljennös tuomioistuimen ratkaisusta sekä ulosottohakemus toimitetaan ulosottoon. Sieltä voi myös kysyä tarkempia ohjeita korvauksen hakemiseen.

Uhrilla on oikeus saada valtiolta korvausta rikoksen aiheuttamista vahingoista. Valtion korvausta saa, jos on vaatinut rikoksentekijältä oikeudessa korvauksia tai tapauksissa, joissa syyttäjä ei ole esitutinnan jälkeen nostanut syytettä. Oikeus valtion varoista maksettavaan korvaukseen on toissijainen. Jos rikosta ei ole selvitetty tai tekijää ei ole saatu kiinni, voi valtio maksaa korvausta ilman tuomioistuimen päätöstä.

Korvauksia voi saada Valtiokonttorista, vakuutusyhtiöltä tai Kelasta. Mahdollisuudet saada korvauksia vaihtelevat, joten ne on selvitettävä tapauskohtaisesti. Valtion varoista maksettavaa korvausta haetaan Valtiokonttorista. Hakemukseen liitetään tuomioistuimen ratkaisu, poliisin esitutkintapöytäkirja tai muu luotettava selvitys tapahtumien kulusta ja vahinkojen suuruudesta sekä lääkärintodistukset ja kuitit.

ULOSOTTO

Ulosotto on laiminlyödyn velvoitteen täytäntöönpanoa. Tavallisimmin kysymys on rahasaatavien perinnästä. Oikeudenkäynnissä tutkitaan velkojan saatavan oikeellisuus ja määrätään velallisen maksuvelvollisuudesta. Jos oikeuden tuomiota ei vapaaehtoisesti noudateta, se pannaan täytäntöön ulosotossa.

Tietyt saatavat, esimerkiksi verot ja erät vakuutusmaksut, voidaan periä ilman tuomioistuimen päätöstä. Myös rikosoikeudelliset rahamääräiset seuraamukset, kuten sakot ja rikesakot, peritään ulosotossa.

Ulosotossa käytettäviä perintäkeinoja ovat muun muassa maksukehotuksen lähettäminen sekä palkan ja omaisuuden ulosmittaus. Ulosottoviranomaiset pyrkivät siihen, että velallinen maksaa velkansa vapaaehtoisesti maksukehotuksella. Jos maksua ei saada, tehdään esimerkiksi palkan tai omaisuuden ulosmittaus.

RIKOSREKISTERI

Rikosrekisteri on oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämä rekisteri. Oikeusrekisterikeskus vastaa sakkorangaistusten ja rikesakkojen täytäntöönpanosta sekä valtiolle tuomitujen korvausten ja saamisten sekä erilaisten hallinnollisten maksujen perimisestä. Lisäksi sen tehtävänä on rikosvahinkosaamisten

RIKOSREKISTERIIN TULEE MERKINTÄ, KUN HENKIÖ TUOMITAAN:

- ehdottomaan tai ehdolliseen vankeusrangaistukseen,
- ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa sakkoon, yhdyskuntapalveluun tai valvontaan,
- ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta yhdyskuntapalveluun,
- nuorisorangaistukseen tai nuorisorangaistuksen sijasta sakkoon,
- viralta pantavaksi tai
- jätetään syyntakeettomana tuomitsematta.

HENKIÖÄ KOSKEVAT TIEDOT POISTETAAN

REKISTERISTÄ ERI AIKONA RANGAISTUKSEN ANKARUUDEN MUKAAN:

5 VUODEN KULUTTUA LAINVOIMAN SAANEEN

TUOMION ANTOPÄIVÄSTÄ POISTETAAN TIEDOT HENKIÖN:

- ehdollisesta vankeudesta,
- ehdollisen vankeuden ohessa tuomitusta sakosta, yhdyskuntapalvelusta tai valvonnasta,
- nuorisorangaistuksesta ja sen sijasta tuomitusta sakosta,
- viraltapanosta ja
- yhteisösakosta.

10 VUODEN KULUTTUA LAINVOIMAN SAANEEN

TUOMION ANTOPÄIVÄSTÄ POISTETAAN TIEDOT:

- enintään kahden vuoden ehdottomasta vankeusrangaistuksesta ja
- ehdottoman rangaistuksen sijasta tuomitusta yhdyskuntapalvelusta.

20 VUODEN KULUTTUA LAINVOIMAN SAANEEN

TUOMION ANTOPÄIVÄSTÄ POISTETAAN TIEDOT:

- yli kahden ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistuksesta ja
- syyntakeettomana tuomitsematta jättämisestä.

TIEDOT POISTETAAN HENKIÖN KUOLTUA TAI TÄYTETTYÄ 90 VUOTTA:

- yli viiden vuoden vankeusrangaistuksesta. Viimeistään tällöin poistetaan myös kaikki muut henkilöä koskevat merkinnät.

periminen sekä sakon muuntorangaistusten täytäntöönpano. Oikeusrekisterikeskus ylläpitää oikeushallinnon rekistereitä (mm. rikos- ja sakkorekisteriä) ja vastaa niiden tietojen luovuttamisesta.

Rikosrekisteriin merkitään vapausrangaistukseen tuomittujen tietoja. Sieltä voidaan luovuttaa tietoja esimerkiksi henkilön luotettavuuden tai henkilökoh-
taisen soveltuvuuden selvittämistä ja arviointia varten. Merkintä rikosrekis-
terissä tai poliisiasian tietojärjestelmässä saattaa estää pääsyn esimerkiksi
joihinkin opiskelu- tai työpaikkoihin. Jokaisella on salassapidon estämättä
oikeus tarkastaa omat tietonsa rikosrekisteristä.

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Rikosuhripäivystys on ongelmatilanteita varten, mikäli sinä tai läheisesi on joutunut rikoksen tai rikosyrityksen kohteeksi tai rikoksen todistajaksi. Päi-
vystyksestä saa tietoa ja neuvoja sekä mahdollisuuden puhua sellaiselle ih-
miselle, joka ymmärtää, mistä on kysymys.

Jos rikoksen uhri haluaa, hän voi pyytää jonkun henkilön avukseen ja
tuekseen rikosasian käsittelyn eri vaiheisiin. Tukihenkilön voi saada myös
Rikosuhripäivystyksestä. Tukihenkilö ei anna oikeusapua, vaan henkistä tu-
kea rikoksen uhrille ja hänen läheisilleen.

Pohjois-Karjalan poliisilaitos, Jarkko Riihonen

Pohjois-Karjalan sovittelutoimisto, Minna Kosonen

Rikosseuraamuslaitos, Joensuun yhdyskuntaseuraamustoimisto,
Markku Rautiainen

Offsetpaino L. Tuovinen Ky

Kuopio 2012

PKAMK, Muotoilun koulutusohjelma

Maija Keränen

Patrik Eronen

